

LitLab Leesclub

Leesclub 51: Familie & identiteit

Toen kwam moeder met een mes van Nicolien Mizee

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Tirza* van Arnon Grunberg. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

‘Waarom had ze er nooit aan gedacht haar huis in te richten met alle voorwerpen waar ze als kind zo naar verlangd had? Ze had een schaal met kerstballen kunnen neerzetten en gelukkig zijn. Al die jaren heb ik lopen denken dat de wereld verging, dacht ze, maar ik was alleen maar bang dat mijn moeder de trap opkwam. Misschien kwamen alle idealisme en agressie voort uit kinderangsten. Misschien ontstonden oorlogen, ruimtevaart en genocide puur uit onvermogen van mensen om tegen hun eigen ouders op te staan.’ (p. 174)

Als de 28-jarige Ida, hoofdpersonage uit *Toen kwam moeder met een mes*, op een dag van een steiger valt, is het tijd voor haar om de balans op te maken. Ze leidt een onzeker bestaan als restauratie- en decoratieschilder en heeft een ingewikkelde relatie met haar familie, die behalve kunstenaars en creatievelingen ook allerlei vreemde vogels heeft voortgebracht. Door haar dominante moeder groeide Ida op als een bang en verlegen meisje. Maar nu rekt ze af met de eigenaardigheden van haar familie en besluit ze, samen met haar zus Trude, het verleden onder ogen te zien. *Toen kwam moeder met een mes* is een humoristisch verhaal met een serieuze ondertoon over familie en identiteit. Hoe kun je jezelf ontplooien ondanks je familiewortels? Waarom is de relatie met je ouders ook op latere leeftijd zo bepalend? In deze leesclub ga je in gesprek over zulke vragen.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Toen kwam moeder met een mes*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Toen kwam moeder met een mes* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Welk geheim van neef Lodewijk ontdekt Melchior?

LitLab

Quizvraag 2

Hoe heette Ida's basisschoolvriendin?

LitLab

Quizvraag 3

Waartegen protesteert Melchior aan het begin van het verhaal?

LitLab

Quizvraag 4

Welk beeld wil Trude bewaren uit de opgeruimde tussenkamer?

LitLab

Quizvraag 5

Welke huisdieren hebben zowel Joost als Trude?

LitLab

Antwoorden

1. Lodewijk blijkt pedofiel
2. Alexandra Verdam
3. Muppies op het plein
4. Een beeld van Roodkapje
5. Schildpadden

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

In het verhaal maak je kennis met Ida, Melchior, Trude en nog een aantal familieleden. Welk personage sprak je het meeste aan en waarom?

Feest der herkenning? 2/8

Ida en Trude zijn zussen, maar verschillen nogal van elkaar. Met welk van de twee personages heb jij het meeste gemeen?

Feest der herkenning? 3/8

Wat vind je van de titel van het verhaal? Had deze titel effect op de manier waarop jij het boek las, en waarom wel of niet?

Feest der herkenning? 4/8

Ida opent de post van de woningbouwvereniging niet. Kun je die keuze begrijpen? Waarom wel of niet?

Feest der herkenning? 5/8

Zowel Ida's vader Toon als haar oom Melchior zijn hun vrouw ontrouw. Wat vind je daarvan? Kun je er begrip voor opbrengen?

Feest der herkenning? 6/8

In het citaat hierboven denkt Ida na over haar kindrangsten en hoe die invloed hebben op het leven van mensen. Wat vind jij van haar stelling dat alle idealisme en agressie voortkomen uit kindrangsten?

Feest der herkenning? 7/8

Als je Ida's familie vergelijkt met jouw eigen familie, welke verschillen en overeenkomsten zie je dan?

Feest der herkenning? 8/8

Heeft dit verhaal je laten nadenken over de mate waarin jijzelf gevormd wordt door je familieachtergrond? Zo ja, leg uit hoe. Zo nee, leg uit waarom dit verhaal in dat opzicht niet herkenbaar was voor jou.

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

In het verhaal komen veel flashbacks voor. Waarom kiest de schrijver voor deze opbouw, denk je?

Stof tot nadenken? 2/8

Veel personages hebben een 'geestelijke aandoening'; Ida's moeder wordt opgenomen, Roos heeft anorexia, Lodewijk smetvrees. Zijn er meer personages met geestelijke problemen en wat heeft dat voor gevolgen voor het verhaal?

Stof tot nadenken? 3/8

Het verhaal geeft een aantal verklaringen voor het vreemde gedrag van Ida's moeder. Wat zijn die verklaringen, en vind jij ze overtuigend?

Stof tot nadenken? 4/8

Ida vraagt aan de dierenarts of de poes haar jongen zal missen als die bij haar weggenomen worden. Hij antwoordt dat ze het alleen bij het laatste kitten zal merken, 'die gaat ze lopen zoeken'. Je kunt de moederpoes lezen als een metafoor voor Ida's moeder. Kun je dat uitleggen?

Stof tot nadenken? 5/8

In hoofdstuk 10 geeft Ida een interpretatie van het verhaal van Roodkapje. Ook het beeld van Roodkapje kun je lezen als een metafoor. Welke verschillen en overeenkomsten zie je tussen Ida en Roodkapje?

Stof tot nadenken? 6/8

Mizee vertelt in een interview met VPRO dat het belangrijkste thema van het boek is waarom Ida zo religieus wordt. Welke voorbeelden van die religie zie je in het boek en waarom wordt Ida religieus?

Stof tot nadenken? 7/8

Mizee is een lid van de familie Andriessen, een bekende familie uit Haarlem, van onder andere componisten en schilders. Ook de dwangneuroses die Ida heeft, zijn ontleend aan Mizees eigen leven. Welke vragen roepen deze autobiografische elementen op?

Stof tot nadenken? 8/8

Volgens Ida zijn architectuur en choreografie geen echte kunst. Kunst is volgens haar namelijk 'iets wat nergens mee te maken heeft. Iets wat alles terzijde schuift. Waardoor de hele wereld verandert.' Ben jij het eens met deze definitie? Zo ja, waarom, zo nee, heb jij een andere omschrijving van wat kunst is of moet zijn?

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8